

Процесот на урбанистичко планирање и неговите фази

Современото урбанистичко планирање (според Berke et al.) треба да претставува интегрирање на рационалното планирање, консензусното планирање и урбанистичкото обликување во единствен „колаборативен“ модел на планирање.

Рационалното планирање се темели на аналитичко мислење, кое систематски прогресира од поставување на цели, преку изработка на алтернативните решенија, избор на најсоодветно решение до негово спроведување и мониторинг.

Градењето на консензус како основа на планирањето има за цел да ги вклучи заинтересираните поединци и групи во процесот на планирање преку нивна партиципација и идентификација на заеднички прифатливи цели и решенија, кои треба да резултираат со нови идеи и креативни решенија во процесот на планирање.

Урбанистичкото обликување има најдолга традиција, произлегува од „планирањето на крајна состојба“ и во овој контекст има за цел планерите да ги постави во повеќекратна улога која ги вклучува во примената на принципите на рационалното планирање, во активното учество во доаѓањето до консензус и во оформување на просторна визија за посакуваните промени во урбаната средина.

Фази на процесот на урбанистичко планирање

1. План за планирање
2. Информациска основа
3. Анализа на состојбите и проблемите
4. Формулација на потреби, цели, критериуми и програмски барања
5. Изработка на алтернативни решенија (планирање во потесна смисла на зборот)
6. Евалуација на алтернативите и избор на оптимално решение
7. Изработка и донесување на планот
8. Спроведување на планот и мониторинг

1. План за планирање

Произлегува од сознанијата за состојбата на просторот, изразените потреби на населението или артикулирана политичка волја;

- Утврдување на општи цели кои планирањето треба да ги исполни;
- Детерминирање на рокови и средства за изработка на планот;

2. Информациска основа

Прибирање, чување, обработка и дисеминација на податоците:

- Утврдување на видот на податоци што треба да се прибираат, начинот на кој се прибираат и начинот на кој се претставуваат;
- Идентификација на клучните елементи што треба да бидат вклучени во информацискиот систем;
- Обновување на податоците во утврдени циклуси и нивно објавување/достапност;
- Систем на предупредување и клучни променливи.

3. Анализа на состојбите и проблемите

Анализа на состојбите на просторот во минатото и сегашноста, анализа на планските документи – поранешни и актуелни, детектирање на проблемите во следните подрачја:

- Природни чинители
- Население
- Дејности (стопански и нестопански)
- Активности и квалитет на просторот
- Користење и намена на земјиштето
- Инфраструктура (сообраќајна и комунална)
- Животна средина

Анализата е условена од нивото на планирањето (видот на планот) и доминантните проблеми.

4. Формулација на потреби, цели, критериуми и програмски барања

- Дефинирање на потребите кои треба да бидат задоволени со урбанистичкото планирање, утврдување на приоритетни потреби, формулација на програмски барања;
- Ревидирање на општите и утврдување на посебни цели кои планирањето треба да ги исполни;
- Дефинирање на критериуми кои ќе овозможат следење на степенот на остварување на целите и ќе служат како основа на системот за предупредување.

5. Изработка на алтернативни решенија

Планирање во потесна смисла на зборот со кое се врши дистрибуција на намените и се утврдува густината и интензитетот на изграденост на градскиот простор:

- Изработка на алтернативи на просторниот развој на градот;
- Различни стратегии на планирање на просторот во зависност од доминантните проблеми или тенденции на развој;
- Експлицитно прикажување на предностите и недостатоците на одделните решенија и степенот на оствареност на целите на планот;

6. Евалуација на алтернативите и избор на оптимално решение

- Врз основа на утврдените критериуми (4) се врши евалуација на понудените решенија;
- Се врши избор на оптималното решение и се утврдува евентуалната потреба за нејзино дополнување со елементи на други алтернативи.

УРБАНИСТИЧКО ПЛАНИРАЊЕ 2

7. Изработка и усвојување на планот

- Избраното решение се изработува како целосна планска документација со сите елементи кои ги пропишуваат законските и подзаконските акти. Поедноставено прикажано станува збор за техничка трансформација на избраното решение во плански документ;
- Усвојување на планот низ пропишаната законска постапка.

8. Спроведување на планот и мониторинг

- Спроведување на планот низ законски утврдена постапка;
- Мониторинг / Следење на степенот на остварување на планот и на промените во просторот како основа за евентуална измена на планот, што ги претставува „процесот на учење“ и повратната спрега помеѓу фазите 1 и 8.

Од особено значење за процесот на урбанистичкото планирање е континуираната партиципација на јавноста (поединци, групи, правни субјекти...) во целината на процесот на планирање, а особено во фазите 1 (План за планирање), 4 (Формулација на потреби, цели, критериуми и програмски барања) и 6 (Евалуација на алтернативите и избор на оптимално решение).